

2019-imi aningaasanut inatsisissamut siunnersuut

(Aningaasaqarnermut Naalackersuisoq)

Saqqummiussissut

(Aningaasaqarnermut Naalackersuisoq)

Siullermeerinnineq

Naalackersuisut sinnerlugit matumuuna 2019-imi aningaasanut inatsisissatut siunnersuut saqqummiuppara.

Qinigaaffimmi matumani aningaasanut inatsisissaq siullerpaaq

2019-imi aningaasanut inatsisissaq Inatsisartunit nutaanit akuerineqartussat siullersaraat.

2019-imi aningaasanut inatsisissaq pillugu Naalackersuisut aalajangiusimavaat 2019-2022-mi piffissami tassani aningaasanut inatsiseqarfiusumi aningaasartuutit isertitallu oqimaaqatigiissuussasut. Tamanna isumaqarpoq aningaasanut inatsimmi ingerlatsinermi sanaartornermilu angusat ukiuni sisamani aningaasanut inatsisip ingerlaffiani sinneqartoorfiussasut.

2019-imi aningaasanut inatsisissamut siunnersuutip takutippaa 2019-imi ingerlatsinermi sanaartornermilu angusani sinneqartoorutissat 19,6 mio. kr.-iusut. Taarsigassarsiisarneq ilanngutissagaanni 2019-imi aningaasanut inatsisissamut siunnersuutip ingerlatsinermi sanaartornermi taarsigassiisarnermilu, IST-tut naalisarneqartartumi, sinneqartoorutit 2019-imi 24,5 mio. kr.-iussasut.

2019-2022-imi aningaasanut inatsisissap tamarmiusup takutippaa 2019-imi aningaasanut inatsisissatut siunnersuut naapertorlugi ingerlatsinermi sanaartornermilu sinneqartoortoqassasoq 17,7 mio. kr.-nik, tassa aningaasartuutit isertitallu eqqarsaatigalugit tassani Naalackersuisut angorusutaat anguneqartoq. Tamatumali peqatigisaanik malunnarpoq aningaasaqarnikkut periarfissat eqqarsaatigissagaanni ingerlatsinermut aningaasartuutit qaffatsinnissaat taasariaqartumik amerlissanngitsut.

Immikkut suliniutit aningaasalersugassallu allat aningaasalersussallugit kissaateqartoqassappat, tamanna pisinnaavoq aningaasaliissuserneqarsimasutut aalajangersimasut tullerriarneqarnerisa allanngornerisigut annertunermilluunniit isertitaqarnikkut aningaasalersornerisigut. Taamatut aningaasaliisarnissamut akisussaaffik Inatsisartuniittariaqarlunilu Naalackersuisuniittariaqarpoq.

Aningaasaqarnikkut inissisimaffik

Danskit naalagaaffiannit tapiissutaasartut nunatsinni aningaasaqarnikkut ingerlanitsinnut suli annertuumik ilaapput. Ukiuni arlaqalersuni tapiissutit taakku millisarneqassasut politikkikkut anguniagaavoq, aningaasaqarnikkut imminut nammassinnaalernissarput namminersulivinnissamut aqquataasoq annertusarsinnaaqqullugu. Aningaasaqarnikkut nammineq nammassinnaanissaq anguneqassappat, aningaasaqarnikkut siuariartorneq attatiinnartariaqarpoq, ukiumoortumik naalagaaffiup tapiissutaannik aqqiisarnermi annerusumik. Taamaattoqartillugu naalagaaffiup tapiissutai inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerannut sunniutai millisarneqassapput. Soorluttaaq 2018-imi Aningaasaqarneq pillugu Nassuiaammi takuneqarsinnaasoq ukiuni 2003-imit 2016-imit

naalagaaffimmit tapiissutit inuiaqatigiit aningaasaqarniarnerannut sunniutaa 30 procentimiit 20 procentimut appartinneqarsimavoq. Ineriartorneq pitsaasoq tamanna ukiuni aggersuni aamma suli nukittorsarlugulu attatiinnassavarput.

Taamatutaaq aningaasaqarnikkut siunniussimasat attatiinnarnissaat pisariaqarpoq, taamatut periuseqarnerup alisinnerusooq isigalugu inuiaqatigiit qajannaatsumik ingerlanissaannut akimmiffiit annikillisarneqassapput naggataatigullu peerluinnaqassallutik. Siunissami aningaasaqarnikkut missiliuutit takutippaat suli 2030 tikillugu isertitat aningaasartuutillu assigiinnngissuteqassasut. 2018-imi Aningaasaqarneq pillugu Nassuiaammi naatsorsuineq kingulleq naapertorlugu 2030-mi assigiinnngissutaasusaaq 500 mio. kr. missaaniissasooq takuneqarsinnaavoq. Inuiaqatigiit aningaasaqarniarneranni pitsanngorsaattissat ilaatigut soraarnerussutisiaqarnerup iluani nutarterinermiippat, aalisarnermullu pisuussutinit iluanaarutit erniaasa annertusisamik akileraarusersorneqarneranni. Siunissaq eqqarsaatigalugu suli pisariaqarpoq aningaasarsiornikkut aaqqissueqqinnikkut aningaasarsiornermut politikip qajannaatsuunissaanik pitsanngorsaaniarnikkut qulakkeerinissaq, namminersorlutillu aningaasarsiorlut akornanni siuariartortitsinissaq.

Siunissami aningaasaqarnikkut siuariartornissaq pingaarnertut namminersorlutik aningaasarsiorlut iluanni pissaaq. Kiffartuussisarnerup iluani pitsanngorsaaniissamut kissaatigineqartut pisortaniillu aningaasaliisarnerit tamanna pissutigalugu pisortat ingerlatsiviini annertusisamik naammassiortuineramik tunuliaquteqartariaqarput. Tamakku Naalakkersuisut ukiuni aggersuni nakkutigineqarnissaat kissaatigaat assigiinnngitsutigut suliniuteqarnikkut, ilaatigut pisortat peqatigiillutik naleqquttunut iliuuseqarnerisigut.

Tamannalumi 2018-imi aningaasaqarnikkut inatsisissaaq pillugu isumaqatigiissummut toqqaannartumik attuumassuteqarpoq. Partiit isumaqatigiissummik pilersitsisut tassani naqissuserpaat aningaasaqarnikkut politikeqarnermi sapinngisaaq tamaat naammassiortuinnikkut pitsanngorsaattissat pillugit piumasaaqatit assigiimmik Namminersorlutik Oqartussani kommuneqarfinnilu atuutissasut. Minnerunngitsumik aningaasanut inatsimmi pisortat ingerlatsiviini aningaasartuutit eqqarsaatigalugit, Namminersorlutik Oqartussat namminneq aningaasartuutigigaluarpatigut, imaluunniit kommuneqarfiit ingerlanneqarnissaannut aningaasanut inatsimmut aningaasartuutaappata, tassani ingammik eqqarsaatigalugu kommuneqarfinnut aningaasatigut tapiissutaasartut.

Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit ukiut tamaasa akit qaffasissuunersut appasissuunersulluunniit nalilersortarpaat. 2016-imi aningaasaqarnikkut siuariartorneq piviusut isigissagaanni 7,7 procentimik annertussuseqarami assut annertusimavoq. 2017-imi aningaasaqarnikkut siuariartorneqarnermut ilimagisat, suli nuna tamakkerlugu naatsorsuutit tigusimannikkaluarivut, ilimagineqarpoq 1,6 procentiussasooq. Ukioq 2018-imut Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit ilimagaat siuariartorneq 3,4 procentiussasooq. Tassa akit nikerartarnerat eqqarsaatigalugu 2018 atoruminartuussasooq ilimagineqarpoq.

Aalisarneq eqqarsaatigalugu akit ukiuni kingullerni qaffasissumik inissisimaffeqarsimapput. Tamatuma allannungaarnissaa ilimagineqannigilaq. Tassa ukiuni kingullerni raajat akii suli qaffasissutut inissisimapput raajartassallu allanngortinneqarsimannngimmata, ukioq manna raajarniarnerup iluani aningaasarsiorneq assut pitsaasuussasooq ilimagineqarpoq. Qaleralinniarnaq 2018-ip affaani siullermi, ukiorlu 2017-imut sanilliutissagaanni, qaffariartuinnarsimavoq, tamannalu akit nikerartarneri eqqarsaatigalugit ilimagisanut ajunngitsumik sunniuteqassasooq ilimagineqarpoq.

Ikerinnarsiorlutik aalisarneq eqqarsaatigissagaanni 2015-imiit siumut pisat qaffariartuinnarsimapput. 2017-imi avaleraasartuunik pisat 46.000 tonsit missaaniissimapput. Avaleraasartuunik aalisarneq 2016-imiit 2017-imut aalisariutinit kalaallit pigisaanit ingerlanneqarsimavoq 46 procentimillu qaffariarsimalluni. Aalisariutit nunanit allaneersut 2017-imi pisaat 7 procentimik qaffariarsimapput. Maanna 2018-imi avaleraasartuunik aalisarnikkut pisat 60.000 tonsit sinnersimalerpaat.

Aalisarnermi pisuussutinit iluanaarutit erniaasa akileraarusernarnerinit iluanaarutit 2019-imi missingersuusiat naapertorlugit 381 mio. kr.-iussapput. Taamaalillunilu 2018-imi aningaasanut inatsimmi iluanaarutit annertoqataannik angusaqarnissamut missingersuusiortoqarpoq. Tamannali aningaasanut inatsimmik suliaqarnermi nalimmassarneqarsinnaavoq piffissami aggersumi pisarisartakkat pingaarnertit pillugit siunnersorneqarneq qanoq ittuujumaarnersoq apequtaatillugu.

Aatsitassarsiornermi ineriartorneq maanna ingerlasoq pitsaasuvoq. 2016-imi saffiugassanut nioqqutissiassanullu akit tamaat isigalugu qaffakkiartuinnarput. Ukiunut siuliinut sanilliullugu Kalaallit Nunatsinni aatsitassarsiorneq annertusisimavoq. Ineriartorneq taamaattoq 2018-imi aamma 2019-imi nangiinnassoq ilimagineqarpoq. Aatsitassanik piiaaffik ataaseq maanna ingerlavoq, 2018-ilu naatinnagu ataaseq aallartissasoq ilimagineqarpoq. Tamatuma saniatigut suliniutit arlaqartut ingerlallualereersimapput. Suli annertunerusumik aningaasarsiorneq namminersulernissamut pingaaruteqarluinnarpoq aatsitassarsiorlut amerlinissaat ingammillu qalluisoqalernissaa.

Inatsisartut mittarfiliornissat pillugit piffissami aggersumi aalajangiinissat akit nikerartarnerisa pitsaasumik sunnissagai ilimagineqarpoq, alisinnerusorlu isigalugu inuussutissarsiorneq inuunerup ineriartortinneqarnissanut pitsaasumik sinaakkusersorneqaatigissagaa, ingammik takornariaqarnerup iluani. Tassunga atatillugu naqissuserariaqarpoq siusinnerusukku Naalakkersuisut mittarfissat pillugit inatsisissamut siunnersuutaat aningaasarsiorneqassasoq ukiut siuliinut landskarsip sinneqartoortuannit, immikkullu isertitanit allanit, aammalu aktieselskabet tamakkiisumik ilaannakortumilluunniit pisortanit pigineqartut iluanaarutaannit. Tamanna pillugu suliniut atortussanut allanut aningaasanut immikkoortissimasanut sunniuteqassanngilaq.

Akit nikerartarnerisa ilorraap tungaanut ingerlasarneri pilertortumik mumeratarsinnaapput. Suliffissaaleqineq ukiuni arlaqalersuni annikilliartuinnarsimavoq, maannalu sulisussatut piukkunnaatillit suliaqarfinni arlalinni amigaataasalerput. Tamanna ingammik atuuppoq aalisarnikkut suliffiteqarnerup iluani, sanaartornermi illoqarfinnilu annerusuni. Taamatut suliffeqarfinni tamaviaartoqarnera aningaasatigut siuariartornermut unittoortitsisinnaavoq. Tamanna pillugu Naalakkersuisut sulissutigat nutarterinissat suliniutillu tigussaasut pitsanngorsaavigineqassasut suliffissanut periarfissat annertusarnerisigut. Tamanna akit nikerartarnerini pitsaasumik atugaqarnermut sivitsuutaassaaq, aningaasarsiorneq qajannaatsumik atugaqarneq pitsanngorsassallugu, iluanaarutit amerlisarlugit inuiaqatigiillu iluanni assigiinngissuseq millisarneqarluni.

Aningaasanut inatsisissami pingaarnersiunerit

2019-imi aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi sukangasuumik pingaarnersiuinissaq pisariaqarsimavoq isertitat aningaasartuutillu pisariaqartumik oqimaaqatigiissinniartugit.

Tamatumunnga ilaatigut pissutaasimavoq 2019-imi 2020-milu 105 mio. kr. immikkoortinneqarsimanerinit Pinngortitaleriffimmi umiarsuarmut misissuutissamut atortussanik. 2018-imi tapiissutissatut aningaasaliissutitigut 95 mio. kr. aamma immikkoortinneqarsimapput, maannalu umiarsuassamut katillugit 200 mio. kr. immikkoortinneqarsimalerput. Taamatut aningaasaliinissaq pisariaqarsimavoq nungusaataannitsumik aalisarneq aningaasarsiorneq uumasooqassusialu eqqarsaatigalugu qulakkeerisussaqt attatiinnarneqarlunilu ineriartortinneqassappat.

Sanaartukkat eqqarsaatigalugit aningaasanut inatsisissamut siunnersuummi ukiumut 10 mio. kr. immikkoortinneqarsimapput Mittarfeqarfii aqqutigalugit mittarfiit nutarternissat pisariaqartut suliarineqarsinnaaqqullugit. Suliassat tamakku siunertaraat isumannaallisaaneq annertoq attatiinnarneqassasoq atortullu aserfallalerlutillu pisoqalisimasut taarserneqassasut. Tamanna ukiuni arlalinni ingerlanneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Aammattaaq Mittarfeqarfii iluanni akigititanut malittarisassat nalilersorneqarlutillu piuminarsarneqarnissat maannangaaq suliarineqarpoq. Tassungattaaq ilaavoq aserfallatsaalinissanut pisariaqartunut aningaasaliinissamut apeqqut.

Aamma peqqinnissaqarfik ukiumut 12,0 mio. kr.-nik ilassutitut aningaasalersorneqartalerpoq. Taamatut ilassusersuinerup pissutigaa innuttaasut akornanni tarnimikkut napparsimasut pinerluuteqarsimasut katsorsarneqartarnerinut aningaasartuutit qaffassimmamata. Innuttaasut taakku tassaapput isertitsivinni matoqqasuni katsorsarneqaqqullugit eqqartuussiveqarnikkut pineqaatissinneqarsimasut.

Aammattaaq aningaasaliissutissat immikkoortinneqarsimapput Kalaallit Nunaata oliasiornikkut ilippanaatit pillugit paasisutissanik katersinissamut pilerisaarinissamullu atortussanik. Aningaasaliissutit taakku suunersut Olia Gasilu pillugit Iliuusissami aggersumi annertunerusumik eqqartorneqassapput.

2019-imi aningaasanut inatsisissamut siunnersuummi pingaarnersiukkat siunertaraat sanaartornermut aningaasaliissutit pisariaqartut suliassaqarfinnilu qitiusuni ingerlatsinermut aningaasartuutit annertusiartuinnartut immikkut iliuuseqarfingeqartariaqarmata.

Aningaasartuutit siusinnerusukku eqqaaneqartut matussuserneqassappata, aamma isertitat aningaasartuutillu oqimaatigiissappata, aningaasanut inatsisissamut siunnersuummi ingerlatsinerneqartuuppat tapiissuteqarnermullu aningaasaliissutit iluanni akigititanut akissarsianullu pisariaqartumik nalimmassaanngitsoortoqarsimavoq. Tamatuma nassataraa missingersuutit ukiumoortumik 30 mio. kr.-it sinnerlugit pitsanngoriaateqarmata. Taamaallaat peqqinnissaqarfiup ingerlanneqarneranut aserfallatsaalineqarneranullu tunngassutilinni tamanna pisimangilaq, tassanimi aningaasaliissutissat akigititanut akissarsianullu nalimmassaasoqarsimapput.

Aningaasanut inatsisissamut siunnersuummi allannguutissatut siunnersuutit pisariaqartut 2019-imi kommunitut ataatsimoortumik tapiissutissat pillugit isumaqatigiinniarnert suli naammassineqanngillat. Aningaasanut inatsisissap aappassaaneerreqarnerani pingajussaaneerreqarneranilu Naalakkersuisut ilimagaat kommunitut ataatsimoortumik tapiissutit pillugit allannguutissatut siunnersuummik saqqummiisinnajumaarlutik, tassa ukiap ingerlanerani 2019-imi kommunitut ataatsimoortumik tapiissutit pillugit isumaqatigiissuteqarnissaq naatsorsuutigineqarmat.

Aammattaaq ilimagineqassaaq allannguutissatut siunnersuusiortoqassasoq isertitassatut sillimmatissaq ukiumut 20 mio. kr.-nik naleqartoq ilanngunneqartussaq, ukiumullu 15 mio. kr. sipaarniutissat pilersinneqarpata. Aningaasanut inatsisissap isumaqatigiinniutigineqarnerani tamanna immikkut isiginiarneqartariaqarpoq annertusisamik aningaasaliissutissat allat siunnersuutigalugit saqqummiutinnginnerini.

Aammattaaq ilinniartitaanerme EU-mik peqateqarnissamik isumaqatigiissutit iluani isertitassatut ilimagineqartut 2019-imi aappassaaneerreqarnerani pingajussaaneerreqarneranilu nalerisaanikkut appartitsinissaq ilimagineqarpoq. Appartitsinissaq pissuteqarpoq aningaasanut missingersuusiami pioreersumi suliniutissanut EU 2021-2027-mi isumaqatigiissutissamut nutaamut atugassanik immikkoortitsisereersimammat. Suliniutissat taakku Naalakkersuisut EU-llu akornanni isumaqatigiissutigineqassapput, aningaasallu atugassiissutigineqartussat isumaqatigiissut naapertorlugu suli atorineqassapput Nunattali Karsiani isertitatu nalunaarsorneqassanatik. Suliniutissat EU-mit akileneqassapput aningaasaliissutaareersut aqqutigalugit, taakkulu Landskarsimut isertitatu nalunaarsorneqassanngillat. Taamatut allannguneq kingusissorujussuakkut EU-mit nalunaarutigineqarpoq, allannguutissallu sunniutissaa qanoq ittorpiaassanersoq pillugu Naalakkersuisut maanna EU-mik oqaloqateqarput. 2019-imi aningaasat tunniunneqartussat ikilissutaat 15 mio. kr.-it missaanniippat. Aningaasat inaarutaasumik annertussusilerneqarnissaanni aningaasat tunniunneqarnissaat pillugu EU-mik qanoq isumaqatigiissuteqartoqassanersoq apeqqutaassaaq. Tamanna aappassaaneerinissaq pingajussaaneerinissarlu pitinnagit paasineqassaaq.

Piffissami aggersumi suleriaasissaq

Naalackersuisut siunniusimavaat aningaasanut inatsisissaq patajaatsoq alisinnerusumullu isigisoq, pisinnaasarlu tamaat amerlanerussuteqartunit akuerineqarsimasoq akuerineqassasoq. Taamaattumillu partiit tamarmik aningaasanut inatsisissamut siunnersuutip aappassaaneerneqarnissaata pingajussaaneerneqarnissaatalu tungaanut isumaqatiginninniarnissamut aggersarneqartassapput. Isumaqaqpunga siunissami aningaasaqarnikkut attanneqarsinnaasumik qulakkeerinnissamik pisariaqartitsisoqarnera Inatsisartunit isumaqatigineqarluartoq, taamaattumillu suliniutinik iliuusissanillu nutaanik aallartitsisoqassappat tamatumani suliassaqaqfinni allani aningaasanik pingaarnersiueqqinnissaq pisariaqarluni.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliami sularineqartussatut innersuunneqartussatut naatsorsuutigineqarpoq, taamaattumillu naggasiullugu ataatsimiititaliaq siunnersuummik suliaqarnermini sulilluarnissaanik kissaappara.

Taama oqaaseqarlunga Naalackersuisut 2019-imi aningaasanut inatsisissatut siunnersuutaat Inatsisartunut suliassanngortippara.